

کارنامه شورای عالی فضای مجازی ۳ سال پس از تشکیل

عملکرد ضعیف، رویکرد سیاسی

سعید برند

مجلس، فرمانده کل سپاه، فرمانده نیروی انتظامی و ... کنار یکدیگر بنشینند و با اشراف کامل و به روز نسبت به فضای مجازی در سطح داخلی و جهانی، نسبت به نحوه مواجهه فعال و خردمندانه با این موضوع از حیث سخت افزاری، نرم افزاری و محتوایی تصمیم گیری کنند.

در حالی که از تاخیرهای چند ماهه در برگزاری جلسات، عناوین دستور جلسات، مباحث مربوطه، مصوبات و ... (چه در دولت آقای احمدی نژاد و چه در دولت آقای روحانی) می توان نتیجه گرفت که این شوراپیش از آن که نگاهی کارشناسانه و فنی و فرهنگی به موضوع فضای مجازی داشته باشد، بیشتر نگاه و موضع سیاسی نسبت به این مسئله دارد.

به عنوان مثال در بحبوحه بحث فیلترینگ برخی از شبکه های اجتماعی موبایلی، این شورای ۵ ماهه تاخیر نوزدهمین جلسه خود را در دهم آبان سال ۹۳ تشکیل داد در حالی که «ساماندهی به پیامک های انبوه و خدمات ارزش افزوده پیامکی» تنها دستور جلسه این شورای بود!

جلسه بیست و یکم این شورای نیز در حالی با تاخیر تقریباً ۷۰ روزه در اولین روزهای بهمن ۹۳ برگزار شد که هنوز برای مباحث مهمی چون «فیلترینگ هوشمند، بومی سازی شبکه های اجتماعی، پست ملی و مسائل امنیتی، حقوقی و فرهنگی شبکه ملی ارتباطات و ...» تصمیمی کاربردی و روشن گرفته نشده است.

فرصتی که می سوزد

شاید نبود همین نگاه غیرسیاسی باعث شده است که موتور جست و جوگر ایرانی یوز (www.yooz.ir) رونمایی شود ولی وقتی نام خودش را در آن جست و جوی کنیم، از اعلام یک نتیجه منطقی ناتوان باشد.

اما با این حال هنوز برای سرمایه گذاری کلان بخش خصوصی با حمایت همه جانبه دولت فرصت داریم، هنوز هم می توانیم وایبر ایرانی طراحی کنیم، هنوز هم می توانیم از افزایش تبعات وی چت و تانگو جلوگیری کنیم، هنوز هم می توانیم روی استعداد جوان نخبه ایرانی حساب باز کنیم و فرصتی برای ایجاد ابزاری کارآمد و منطبق با فناوری روز و نیاز مخاطب فراهم کنیم، به شرط آن که به جای فرصت سوزی و رفتارهای صرفاً سیاسی، مدیریتی جهادی و البته علمی در پیش گیریم.

نتیجه رسیدن بحث های موافقان و مخالفان نمی ماند و هر روز نسخه ای پیشرفته تر از آن به بازار معرفی می شود.

شاید یکی از برجسته ترین اختلاف نظر ها، بحث فیلترینگ برخی از شبکه های اجتماعی موبایلی بود که بعد از ضرب الاجل معاون اول قوه قضاییه و واکنش وزیر ارتباطات به این اقدام به یکی از داغ ترین موضوعات خبری در مهر ماه سال ۹۳ تبدیل شد، هر چند عاقبت مواضع قوه قضاییه و قوه مجریه به هم نزدیک شد و دو طرف با برخورد با محتوای مجرمانه این فناوری ها هم نظر شدند، اما با وجودی که حدود ۶ ماه از این هم نظر شدن می گذرد، کاربر این هنوز معنای «برخورد با محتوای مجرمانه» را در عمل ندیده اند. آن هم در حالی که به نظر می رسد اتخاذ سیاست های ایجابی و پیش گیرانه درباره این موضوع، با خواست و نیاز کاربر این فضای مجازی در کشور هم سوتر باشد.

شورای (سیاسی) فضای مجازی

«گسترش فزاینده فناوری های اطلاعاتی و ارتباطاتی به ویژه شبکه جهانی اینترنت و آثار چشمگیر آن در ابعاد زندگی فردی و اجتماعی و لزوم سرمایه گذاری وسیع و هدفمند در جهت بهره گیری حداکثری از فرصت های ناشی از آن در جهت پیشرفت همه جانبه کشور و عرضه خدمات گسترده و مفید به قشر های گوناگون مردم و همچنین ضرورت برنامه ریزی و هماهنگی مستمر به منظور صیانت از آسیب های ناشی از آن اقتضای کند که نقطه کانونی متمرکز برای سیاست گذاری، تصمیم گیری و هماهنگی در فضای مجازی کشور به وجود آید...»

این جملات بخشی از حکم مقام معظم رهبری برای تشکیل شورای عالی فضای مجازی به ریاست رئیس جمهور است که در ۱۷ اسفند ۱۳۹۰ ابلاغ شده است.

تاکنون (زمان نگارش این یادداشت) این شورا که ۳ سال از صدور حکمش می گذرد، تنها ۲۱ بار تشکیل جلسه داده است، در حالی که می بایست حداقل هر ۴ هفته یک بار جلسه ای تشکیل شود و اعضای آن از جمله رئیس جمهور (رئیس شورا)، رئیس مجلس شورای اسلامی، رئیس قوه قضاییه، رئیس سازمان صدا و سیما، وزیر ارتباطات، وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی، وزیر علوم، وزیر اطلاعات، رئیس کمیسیون فرهنگی

کافی است عبارت «فضای مجازی» را در یکی از موتور های جست و جوگر فضای مجازی (!) جست و جو کنید تا با دنیایی از اظهار نظر های

متفاوت از سوی برخی مسئولان یا کارشناسان ارتباطات درباره معایب و مزایای آن مواجه شوید.

عده ای آن را پدیده ای صرفاً خانمان بر انداز و عامل جاسوسی دشمن می شمارند و بهترین راه حل برای مقابله با آن را به کار گیری روش های سلبی و بازدارنده می دانند و موافق محدود سازی فضای مجازی هستند. آن ها معتقدند نه شبکه های اجتماعی متعلق به مراکز خبریه است و نه ابر قدرت ها، عاشق چشم و ابروی ما هستند که کلی خدمات تقریباً رایگان در اختیار ما بگذارند، این گروه بر این باورند که فضای مجازی و مشخصاً برخی از شبکه های اجتماعی در حقیقت یک بانک اطلاعاتی قدرتمند برای دشمن محسوب می شود و البته ابزاری برای ولنگاری اجتماعی و انحطاط اخلاقی و عاملی برای فروپاشی خانواده.

اما در مقابل برخی دیگر شیفته ویژگی ها و امکانات منحصر به فرد فضای مجازی شده و فقط آن مادری را می بینند که می تواند در همین فضای غبار آلود مجازی، تصویر واضح و با کیفیت جگر گوشه اش را در آن سوی دنیا ببیند و مکالمه ای تصویری سهل الوصول و ارزان با او داشته باشد. در نظر این گروه، وقتی فردی به واسطه فعالیت نامناسب در همین شبکه های اجتماعی، زندگی، آبرو و حیثیتش را می بازد، خود مقصر است چرا که شبکه های اجتماعی قبل از آن که یک ابزار باشد یک ساختار است، ساختاری که از زندگی امروزی بشر قابل حذف نیست و این مردم هستند که باید خواسته ها و نیاز های خود را معرفی کنند و در قبال آن مسئولیت پذیر باشند.

امادسته سومی هم هستند که سعی دارند نکات مثبت و منفی فضای مجازی را با هم ببینند، از زاویه دید این افراد نمی توان به خاطر خلاف دو خودرو، یک اتوبان را مسدود کرد! مثال معروف چاقو که هم می تواند دستان انسانی را به خون دیگری آلوده کند و هم می تواند میوه ای را قاچ کند، شاه بیت گفته های این گروه است که به عقیده خود نگاهی واقع بینانه به موضوع فضای مجازی دارند.

اما واقعیت این است که ما - بخوانید مسئولان و مردم - هنوز نمی دانیم دقیقاً باید در برابر فضای مجازی چه رفتاری در پیش گیریم. آن هم در شرایطی که این فناوری معطل به

